

FAMILIE-/ARVERET - OMPRØVEN 2003

Opgave 1

Den 17. januar 2003 blev Hanne og Mogens separeret ved bevilling efter knap 10 års ægteskab. Hanne var træt af Mogens' mangel på økonomisk sans. Trods gode indtægter havde han ikke i de 10 år, de havde været gift, formået at foretage nogen opsparing. Tværtimod havde han en kassekredit med en negativ saldo. De var flyttet fra hinanden den 1. juli 2002, idet Hanne var flyttet fra den fælles lejlighed, der var hendes andelslejlighed. Hanne havde taget parrets ene fællesbarn, den 5-årige Victor, med sig ved fraflytningen, hvorimod det andet fællesbarn, den 7-årige Felix, var blevet boende hos Mogens.

Hanne, der tjente knap 300.000 kr. årligt, havde den 25. oktober 2002 søgt om fastsættelse af størst muligt bidrag til Victor med virkning fra den 1. juli 2002, hvilket Mogens straks blev varslet om. Mogens, som årligt tjente knap 100.000 kr. mere end Hanne, søgte i første omgang ikke bidrag til Felix. Han havde i sine skrivelser til statsamtet – som Hanne havde modtaget kopi af – i forbindelse med fastsættelsen af bidrag til Victor anført, at der ikke var grund til bidragsfastsættelse, *når* ægtefællerne hver havde et barn, som de faktisk forsørgede, *når* der var fælleseje i ægteskabet, *og når* ægtefællerne muligvis ville genoptage samlivet. Da Mogens den 20. november 2002 erfarede, at Hanne havde et forhold til arbejdskollegaen Tim, opgav han håbet om, at han og Hanne fandt sammen. Han søgte den 29. november 2002 bidrag til Felix – også med virkning fra 1. juli 2002 – hvilket Hanne straks blev varslet om. Ved skrivelse af 17. december 2002 traf statsamtet afgørelse i begge bidragssager.

Hvad vil statsamtets afgørelser gå ud på og hvorfor?

Kan bidragsfastsættelse have betydning i Hanne og Mogens' situation?

Da fællesboet efter separationen skulle skiftes, opdagede Hanne, at Mogens den 29. januar 2003 havde hævet 6.000 kr. på hendes bankkonto, ligesom han havde solgt en hende tilhørende guldring til en ubekendt køber i november 2002. Ringen havde en værdi af 2.000 kr., og Mogens havde for længst brugt pengene i sit løbende forbrug.

Pr. 17. januar 2003 havde ægtefællerne – bortset fra det indbyrdes mellemværende

vedrørende Hannes ring – følgende aktiver og passiver: Hanne havde indbo for i alt 36.000 kr., en cykel til 2.000 kr., et bankindestående på 6.000 kr. og andelen i lejligheden til en værdi af 92.000 kr. Mogens skyldte sin bank 20.000 kr. og havde indbo for 21.000 kr. og en cykel til 1.000 kr.

Boet blev opgjort pr. 1. april 2003. Hannes bankindestående var 0, og Mogens' gæld til banken var vokset til 34.000 kr. – heraf var 500 kr. påløbne renter. Der var ingen værdiændringer på aktiverne i øvrigt. Mogens og Hanne var enige om, at de hver skulle have egne aktiver og passiver udlagt og enige om, at de ud over boslodstilsvaret skulle afregne samtlige deres mellemværender.

Hvordan skal boet opgøres og ægtefællernes samtlige mellemværender afregnes, når begge ønsker mest muligt?

Løsningsvejledning til opgave 1

Børnebidragene:

Der kan fastsættes krydsende bidrag, og der kan fastsættes bidrag, selv om forældrene stadig er gift og har fælleseje. Forældrenes forsørgelsespligt efter BL § 13 over for det barn, de ikke har boende, ændres ved samlivsophævelsen til en bidragspligt. Hver forsørger faktisk det barn, de har boende, og hver har del i forældremyndigheden, hvorfor de hver især er berettiget til at søge bidrag fastsat, jf. BL § 18, stk. 2.

Bidraget til Victor vil blive fastsat med virkning fra samlivsophævelsen 1. juli 2002, der er den begivenhed, der aktualiserer bidraget, da Hanne har søgt bidrag fastsat 25. oktober 2002, altså inden Mogens ifølge statsamternes praksis måtte kunne indrette sig på, at Hanne ikke ville søge bidrag. Kontinuitetskravet må anses for opfyldt, idet Hanne ikke har været passiv i en længere periode. Den i BL § 16, stk. 2, anførte frist er *ikke* ensbetydende med, at en ansøgning om bidrag inden 1 år i sig selv medfører bidrag fra den udløsende begivenhed.

Mogens søger efter godt 4½ måned – 20. november 2002 – kun en måned efter Hanne. Hans argumenter til statsamtet viser, at han ikke har afstået fra bidrag til Felix. Han finder det blot overflødigt med bidrag af de anførte grunde. Hanne har derfor ikke kunnet regne med, at han ikke ville søge bidrag, hvis hun fik bidrag til Victor. Bidrag vil blive fastsat fra 1. juli 2002.

Hanne vil som udgangspunkt med en løn på knap 300.000 kr. årligt – når hun forsørger et barn og skal bidrage til yderligere et – skulle betale normalbidraget til Felix. Mogens skal betale normalbidraget + 100 %, da hans indtægt er knap 100.000 kr. større, jf. BL § 14.

Mogens bliver altså pålagt et *større bidrag* til Victor, end Hanne skal betale til Felix. Desuden vil en bidragsfastsættelse – i modsætning til hver af forældrenes faktiske forsørgelse af et barn – medføre, at bidragene bliver *skattemæssigt fradragsberettigede*, jf. LIL § 10. Normalbidraget kan *udbetales forskudsvis* af det offentlige, såfremt det er fastsat, hvilket kan være en fordel. Bidragsfastsættelsen (passivet) vil løbende ændre størrelsen af ægtefællernes *bodele*. Da Mogens er insolvent, jf. nedenfor, kan bidragsfastsættelsen muligvis også ændre *bosloddernes størrelse*, selv om der er fælleseje. Mogens har altså ikke ret i, at der ikke er grund til at få fastsat bidrag.

Litteratur: Familieret 1996 s. 122-131. Familieretlig materialesamling 2002 s. 13-14.

Bodelingen og afregningen:

De 6.000 kr., som Mogens har hævet, er Hannes og skal erstattes. De er skiftet uvedkommende, da dispositionen er foretaget *efter* skæringsdagen.

Mogens skal betale Hanne 2.000 kr. i erstatning for ringen, der var hendes, og som han uberettiget, jf. RVL § 16, solgte *under* ægteskabet. Hanne har derfor et aktiv på 2.000 kr., der skal indgå i boet. Mogens har et passiv på 2.000 kr.

Mogens bankgæld indgår med de 20.000 kr., der skyldes på skæringstidspunktet samt renter heraf, max. 500 kr. At han i øvrigt har udvidet sin kredit er boet uvedkommende. Dertil kommer de 2.000 kr., som han skylder Hanne som erstatning. Cyklen indgår

ikke, da den er omfattet af ting til Mogens personlige brug, jf. FSKL § 68 a, stk. 1, og da værdien ikke står i misforhold til boet størrelse. Da han kun har aktiver for 21.000 kr., er hans bodel negativ – og indgår derfor ikke i delingen, jf. FSKL § 68, stk. 1.

Hanne ejer – ud over de 2.000 kr. som Mogens skylder hende – andelen til 92.000 kr., bankbogen på 6.000 kr. samt indbo til 36.000 kr. Cyklen indgår ikke, jf. FSKL § 68 a, stk. 1. Hendes bodel er derfor 136.000 kr., hvoraf hun som boslod skal aflevere 68.000 kr. til Mogens.

Boslodberegning:

	Mogens	Hanne
Bank	- 20.000 kr.	6.000 kr.
Renter	- 0-500 kr.	
Indbo	21.000 kr.	36.000 kr.
Andel		92.000 kr.
Hannes krav	- 2.000 kr.	2.000 kr.
Nettobodele	negativ	136.000 kr.
Boslodder	68.000 kr.	68.000 kr.

Hanne modregner sine to krav på henholdsvis 2.000 kr. og 6.000 kr. i boslodstilsvaret på 68.000 kr. og betaler derfor Mogens 60.000 kr.

Litteratur: Familieret 1996 s. 463, 568-74, 592-93, 605-06, 611-12, 615-16.

Opgave 2

Morten Møller og Hanne Hansen blev gift i 1960. Umiddelbart inden ægteskabets indgåelse oprettede de en formgyldig ægtepagt, hvoraf fremgik, at alt hvad Hanne ejede og fremtidigt erhvervede skulle være hendes særeje. I 1962 fik de tvillingerne Alice og Basse. Morten havde to døtre fra et tidligere ægteskab – Esther og Ellen.

I 1991 døde Morten, og Hanne overtog med samtykke fra Esther og Ellen fællesboet til hensiddende i uskiftet bo. Ved sin død efterlod Morten sig en formue på 400.000 kr. Hannes formue var på dette tidspunkt 1,5 mio. kr.

I december 1999 oprettede Hanne et formgyldigt testamente. Af testamentet fremgik, at alt hvad Alice skulle arve efter sine forældre, Morten og Hanne, skulle være hendes fuldstændige særeje. Baggrunden for testamentet var, at Hanne ikke brød sig særligt om Christian, som Alice havde giftet sig med nogle måneder forinden, og Hanne forudså, at ægteskabet ikke ville holde længe.

I oktober 2000 døde Hanne efter kortvarig sygdom. Hvordan skal det uskiftede bo deles, når alle gør krav på mest muligt? Formueforholdene er uændrede fra 1991, bortset fra Hannes formue, som nu kun er på 1 mio. kr. Det viste sig under skiftet, at hun havde foræret foreningen Kræftens Bekæmpelse en sum på 500.000 kr. 3 måneder før sin død. Både Alice og Basse samt Esther og Ellen protesterer mod gaven til Kræftens Bekæmpelse og kræver, at pengene bliver tilbagebetalt til boet.

Alice og Christian, som ikke havde oprettet ægtepagt, blev separeret den 1. december 2002. Du bedes udfærdige en boopgørelse med en endelig afregning af parternes mellemværende.

Det kan oplyses, at hele arven efter Alices forældre blev brugt til kontant køb af en lejlighed, hvor familien de sidste 2 år har boet. Christian, som er snedker, har i løbet af disse år haft flere perioder med arbejdsløshed, hvorunder han har malet lejligheden, afhøvet trægulvene samt lavet og opsat nyt køkken. Ejerlejligheden er, på baggrund af Christians indsats, steget 150.000 kr. i værdi. Christian kræver i forbindelse med skiftet,

at Alice betaler ham for de udgifter, han har haft, dvs. 5.000 kr. for maling og gulvlak, 2000 kr. for leje af slibemaskine til gulvene samt 60.000 kr. for materialer til nye køkkenskabe og køkkenbord. Derudover ønsker han også betaling for det arbejde, han har udført. Dette har Christian opgjort til 8.000 kr. for maling af vægge samt afhøvling af gulve og 40.000 kr. for køkkenet. Alice afviser alle krav.

Alice har, udover lejligheden, som har en friværdi på 950.000 kr., to bankkonti. Dels en lønkonto med et indestående på 75.000 kr. og dels en konto med et indestående på 100.000 kr., som stammer fra hendes ulykkesforsikring efter en rygskade, hun pådrog sig i oktober 1984. Renterne fra forsikringssummen er løbende blevet forbrugt. Derudover har hun indbo for 25.000 kr. Christian ejer intet.

Løsningsvejledning til opgave 2

Det uskiftede bo.

Ægtepagten blev oprettet i 1960. En særejebestemmelse i en sådan ægtepagt er en bestemmelse om fuldstændig særeje i overensstemmelse med de dagældende regler. Hannes formue er derfor fuldstændigt særeje, og det uskiftede bo består alene af Mortens formue.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 399.

Gaven til Kræftens Bekæmpelse.

Det oplyses ikke, om Hanne på tidspunktet for gavens givelse led af en alvorlig sygdom. Gaven er imidlertid givet 3 måneder før Hannes død, og der er på denne baggrund ikke tale om en dødslejegave, jvf. AL § 70. Dispositionen falder heller ikke ind under AL §§ 20-22, da pengene kommer fra Hannes fuldstændige særeje, og dermed ikke formindsker det uskiftede bo. Mortens arvinger er derfor heller ikke berettiget til at anfægte dispositionen, jf. AL § 55. Gaven er en gyldig livsgave fra særejet og kan ikke anfægtes af Hannes arvinger.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 328-329, 70-76.

Deling af det uskiftede bo.

Det uskiftede bo består alene af Mortens formue – dvs. 400.000 kr. Ved skifte af boet i forbindelse med Hannes død beregnes der ikke arv til hende, jvf. AL § 19, stk. 1, 2. pkt. I arv efter Morten falder $\frac{1}{2}$ af det uskiftede bo, dvs. 200.000 kr. I arv efter Hanne falder den anden $\frac{1}{2}$ af det uskiftede bo samt det fuldstændige særeje, dvs. i alt 1.2 mio. kr.

Alice og Basse samt Ellen og Esther er livsarvinger efter Morten, AL § 1, stk. 1. De arver hver 50.000 kr. efter deres far. Livsarvinger efter Hanne er Alice og Basse, og de arver hver 600.000 kr. efter deres mor.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 11-12, 55, 77-78.

Testamentet.

Hanne kan ved testamente kun råde over sin egen del af det uskiftede bo, jvf. AL § 15, stk. 2. Kun den del af arven efter forældrene, som kommer fra Hanne, er derfor særeje for Alice, RVL § 28 a. I alt 600.000 kr. De 50.000 kr. efter Morten er fælleseje.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 63-64, 203.

Boopgørelsen i forbindelse med skiftet mellem Alice og Christian.

Lejligheden:

Lejligheden er købt af Alice. Da betalingen er erlagt med arven efter hendes forældre, er lejligheden et surrogat herfor. Langt størstedelen af pengene ved den kontante betaling er særeje (arven fra Hanne), og lejligheden er derfor i sin helhed særeje og indgår ikke i bodelingen. En del af udbetalingen kommer dog fra fællesejet, og Christian kan kræve vederlag herfor efter RVL § 23, stk. 2, i alt 50.000 kr. Kravet kan rejses under skiftet, RVL § 24.

Med hensyn til istandsættelsen får Christian således ikke del i værdistigningen i forbindelse med skiftet, da lejligheden er særeje. Han kræver derfor dels sine udgifter til materialer betalt og dels godtgørelse for sin arbejdsindsats. Med hensyn til vægge og gulve, må både materialeindkøb og istandsættelsen anses for ydelser, der omfattes af Christians forpligtelser efter RVL § 2. Udgifterne er ikke unormalt store, og maling af vægge og afhøvling af gulve må anses for at høre under almindelig vedligeholdelse af hjemmet. Arbejdets art er heller ikke af en sådan art, at det nødvendigvis skal udføres af en professionel håndværker. Med hensyn til køkkenet stiller det sig lidt anderledes. Christian har ved professionelt arbejde (snedker) samt udlæg af et stort beløb til materialer lavet nyt køkken, og lejligheden har herved fået en væsentlig større værdi. Dette må anses som en ydelse, der overskrider hans forpligtelser efter RVL § 2, og Christian kan derfor rejse et formueretligt godtgørelseskrav. De 100.000 kr., han kræver, må anses for at holde sig inden for den ved køkkenet tilførte værdistigning. Kravet er et aktiv i Christians bodel og et passiv i Alice' særeje, da passivet er knyttet til lejligheden.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 387-388, 392-393, 423-426, 612-614, 292-293.

Ulykkesforsikringssummen.

Efter EAL § 18, stk. 3 (nu stk. 2) indgår erstatning for personskade ikke i formuefællesskabet mellem ægtefæller ved skifte i anledning af separation. Bestemmelsen finder anvendelse på erstatning for skader indtrådt den 1. oktober 1984 eller senere. Alice pådrog sig rygskaden i oktober 1984, og skaden er dermed omfattet. Det oplyses, at pengene er udbetalt fra Alices egen ulykkesforsikring, men det antages, at EAL § 18, stk. 3 (nu stk. 2) kan anvendes analogt på sådanne summer. Da pengene er i behold på bankkontoen, udtager Alice beløbet uden om bodelingen.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 541-543.

Boopgørelsen:

	Alice bodel	Christian bodel
Bankkonto I	75.000 kr.	
Bankkonto II	100.000 kr.	
Indbo	25.000 kr.	
Formueretligt godtgørelseskrav		100.000 kr.
Nettobodele	<u>200.000 kr.</u>	<u>100.000 kr.</u>
Vederlagskrav forlods RVL § 23, stk. 2		50.000 kr.
EAL § 18, stk. 3 forlods	100.000 kr.	
Ligedeling af resten (300.000-150.000):2	75.000 kr.	75.000 kr.
Boslodder	<u>175.000 kr.</u>	<u>125.000 kr.</u>

Christian skal i boslodstilsvar have 25.000 kr. af Alice. Derudover skylder hun ham 100.000 kr., som han må inddrive efter almindelige regler.

På baggrund af ægteskabets korte varighed er der ikke basis for et krav efter ÆL § 56.

Skævdeling efter FSKL § 69 a på baggrund af ægteskabets korte varighed vil ikke komme på tale, allerede fordi de økonomiske betingelser herfor ikke er opfyldt.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 260-261, 618-621.